

PRESENTACIÓ

Aquest llibre es basa en una sèrie d'entrevistes a alguns membres de l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social vinculats a la Universitat Rovira i Virgili. Aquestes entrevistes les vaig dur a terme entre l'octubre de 2019 i el març de 2020 al programa *Entrevista a la vista!*, dins del Projecte PodcastCity de Ràdio Ciutat de Tarragona.

En aquell programa, vaig voler defugir de la típica entrevista de continguts exclusivament científics, per anar barrejant els aspectes professionals amb algunes de les vivències personals dels convidats. Per aquest motiu, el lector trobarà aquí resposta a qüestions com ara com va arribar la seva vinculació a l'IPHES, per quin motiu es produeixen les extincions en massa, situacions de perill que ha viscut durant el seu treball de camp, motius del canvi climàtic, malalties dentals en la humanitat fòssil, avantatges i desavantatges de l'ensenyament virtual, com publicar en revistes científiques especialitzades, llocs que li han causat més impressió a nivell científic i humà, col·laboracions internacionals que realitza, i un llarg etcètera. També coneixerà algunes de les seves músiques favorites (tant clàssiques com modernes), de les quals músiques que varem poder gaudir durant les converses.

Agraeixo l'ajuda que els convidats al programa m'han proporcionat, no només accedint a ser entrevistats sinó també amb la seva col·laboració en la correcció posterior de les transcripcions dels *podcasts*. També agraeixo les facilitats donades per Ràdio Ciutat de Tarragona per a l'ús dels *podcasts* de les entrevistes. Finalment, vull agrair la inestimable ajuda del meu pare, Policarp Hortolà, que amb el seu suport incondicional i suggeriments ha fet possible que aquesta petita obra arribés a bon port.

Conrad Hortolà

EUDALD CARBONELL

—*Hem vist en documentals com els nostres parents més propers, els ximpanzés, poden fer-se la guerra i fins i tot menjar els cadàvers dels seus enemics. Penses que la violència és una condició innata a la naturalesa humana?*
Jo penso que la violència no és una condició, és un estat evolutiu provocat per la selecció natural i que desgraciadament això ha passat a la selecció cultural. Per tant, sí que està en la nostra forma de adaptar-nos a la part biològica, la

part patològica i la cultural. Per tant, és una forma d'adaptació complicada, però que existeix.

JORDI AGUSTÍ

—Quin és el preu que hem de pagar per ser l'animal més intel·ligent del planeta?

Els hominins van començar a ser herbívors, després van ser carronyaires el qual va permetre l'expansió del cervell, després van ser depredadors quan es van convertir en caçadors. Però en un moment donat vam sortir de la piràmide ecològica i en lloc d'adaptar-nos al medi vàrem adaptar el medi a nosaltres. I això que ve ja del neolític ha continuat a un ritme increïble i ara mateix hem produït tants canvis en el medi que veritablement estem provocant la sisena extinció. O sigui, que d'alguna manera hem desenvolupat un mecanisme que se'ns ha escapat de les mans a menys que es prenguin mesures.

FRANCESC BURJACHS

—Penses que el canvi climàtic té remei, o és un fenomen natural que no té a veure amb l'acció de l'home?

D'entrada, de canvis climàtics n'hi han hagut milers al llarg de la història del planeta. Milers de canvis climàtics fins i tot en els moments que el clima estava més o menys estabilitzat. També dintre dels moments interglacials hi ha inestabilitat, microcanvis climàtics. El que està passant ara és que aquesta dinàmica natural del clima s'està superposant al que nosaltres estem fent al planeta. Nosaltres estem malmetent el planeta. L'estem sotmetent a pesticides, el consum d'hidrocarburs, la radiació nuclear... Estem fent molt de mal al planeta. Llavors una part d'aquests mals que li estem fent és el que d'alguna manera podria provocar en un futur un escalfament global. A mi el que no m'agrada és parlar de "canvi climàtic", això que es parla tant ara. En tot cas, el que estem fent és produir un escalfament global que segur que té un component natural i també un component antròpic, un component que fem els humans.

MARINA LOZANO

—En l'aspecte acadèmic, estàs donant dues assignatures del Grau d'Antropologia i Evolució Humana de la URV-UOC. L'ensenyament virtual té alguna problemàtica específica més enllà de la manca de presència continuada del professor a l'aula?

L'ensenyament virtual té avantatges i desavantatges. Els avantatges són que és molt flexible tant pel que fa al professor com per a l'alumne. L'alumne pot treballar, pot dedicar-se a altres qüestions i es pot connectar i estudiar quan ell tingui temps. El principal inconvenient que hi ha per mi és que no hi ha un

contacte directe amb l'alumne. M'explico: una de les assignatures que dono és Antropologia Forense i en aquesta assignatura sí que hi ha una limitació molt gran. Penso que és molt complicat ensenyar als alumnes què és un os, com poder trobar una patologia, com puc saber que un os que tinc és una vèrtebra o un fèmur, etc. si aquests alumnes els tinc a distància i no poden tocar els ossos i veure'ls directament.

BIENVENIDO MARTÍNEZ-NAVARRO

—Quin és el lloc que t'ha causat més impressió a nivell científic i humà?

El que més impressió m'ha causat de tots els viatges que he fet ara farà 22 anys, és quan vaig estar per primera vegada a la República de Geòrgia, al Caucas. Vaig anar a veure els fòssils del jaciment de Dmanisi. En aquell moment, Geòrgia acabava de sortir de la guerra civil, just després de la independència de la Unió Soviètica. Allò era un país que encara no havia sortit de la guerra. La situació econòmica era terrible. Feia un fred insuportable, no hi havia calefacció. Però la gent era molt agradable. Veritablement, els georgians són gent molt agradable. Són molt mediterranis, són com nosaltres, són molt acollidors. Allò em va marcar molt a nivell humà i em vaig sentir com si estigués a casa. I a nivell científic vaig veure el jaciment més espectacular que un pugui veure de cara a treballar amb paleontologia humana i de cara a treballar amb les faunes del Quaternari.

JORDI ROSELL

—Quins records tens del programa de TV3 Sota Terra?

Era un programa d'entreteniment, però a través de l'entreteniment podies fer un viatge pels diferents jaciments de Catalunya i veure quins són els equips que ara mateix hi ha en actiu. I també veure quina és la riquesa del patrimoni que hi ha aquí. I des de tots els punts de vista, per mi va ser molt interessant perquè el que vaig constatar és que aquí s'està fent una gran arqueologia amb tots els períodes, que hi ha investigadors amb projectes que són realment competius i que no tenen res a envejar als projectes que poden tenir altres països que sembla que els tinguem a dalt de tot. Al contrari, jo aquí vaig veure autèntics professionals, molts disposats a patir perquè el treball de camp moltes vegades és dur. I sobretot una qualitat humana i científica que és difícil de trobar a altres llocs.

ROBERT SALA

—Tu tens molta vinculació amb excavacions de jaciments del Nord d'Àfrica. Quins són aquests jaciments?

Estic treballant al Marroc Oriental. Per orientar-nos des d'aquí Tarragona diré que és aproximadament a uns 200 km al sud-est de Melilla. Treballem en una antiga conca lacustre. Això vol dir que hi va existir un llac fa més de mig milió d'anys i que va desaparèixer. Nosaltres estem estudiant els sediments que queden d'aquest llac i que contenen diferents jaciments. Alguns amb fauna, d'altres amb eines de pedra. Els més vells són de fa 2,5 milions d'anys i els més recents d'uns 4.000 anys.